venvietėje ištyrė 2 plotus, iš viso 65 m^2.

Apie 45 m į Š nuo Kriaušio upelio, 10 m į V nuo pylimo pakraščio ištirtas 15 m^2 plotas (5x3 m). Aptiktas nuo 120 cm storio R krašte iki 20-30 cm storio V krašte tamsiai juodos spalvos kultūrinis sluoksnis su smulkiais angliukais, apdegusio molio gabaliukais.

Nuo ploto Nr. 1 R krašto iki pylimo pakraščio buvo ištirtas 50 m^2 plotas Nr. 2 (10x5 m). Plote Nr. 2 tamsiai juodos spalvos kultūrinis sluoksnis siekia 120-130 cm. Ploto R dalyje, prie pylimo pakraščio, apie 100 cm gylyje aptiktas akmenų grindinys ir apanglėjusio rąsto pėdsakai. Tyrinėtuose plotuose po kultūriniu sluoksniu nepastebėta pastatų liekanų - stulpaviečių.

Kultūriniame sluoksnyje rasta apie 300 keramikos fragmentų: šukės grublėtu paviršiumi ir keletas šukių lygiu paviršiumi. Iš šios medžiagos galime išskirti 10 puodų briaunų grublėtu paviršiumi, S tipo, skirtingo profiliavimo, I tipo briauną gludintu paviršiumi, 4 grublėtos keramikos dugnelių fragmentus ir 1 puodo dugnelį lygiu paviršiumi. Vienų puodų vidinis paviršius juodas, kitų rausvas. Vienuose puoduose maistas buvo verdamas, kituose - laikomas.

Remiantis turimais duomenimis, gyvenvietės kultūrinį sluoksnį galima datuoti I m.e. tūkst.

Regina Volkaitė-Kulikauskienė

KERNAVĖS PILIAKALNIO „MINDAUGO SOSTAS" TYRINĖJIMAI

Jungtinė MAII ir VVU LTSR istorijos katedros ekspedicija 1982 m. toliau tyrė Kernavės archeologinius paminklus. Piliakalnio "Mindaugo sostas" pietvakarinėje aikštelės dalyje buvo ištir-

ti dar du plotai (8 ir 9) bendros 134 m^2 apimties. Šiuose plotuose aptikti du kultūriniai sluoksniai, priklausą jau II-ojo tūkst. pradžiai. Paties žemutinio kultūrinio sluoksnio, kuris gana ryškiai atsidengė 1981 m., šiuose plotuose aptikti nepavyko. Bet jo neabejotinai būta. Tai liudija surastos, kad ir nedaug, šukės grublėtu paviršiumi. Matyt, toje vietoje sluoksnis buvo suardytas vėlesnių statybų.

Tyrinėtuose plotuose pats viršutinis, smarkiai suardytas kultūrinis sluoksnis buvo rastas 20-45 cm gylyje. Jį sudarė akmeniniai grindiniai, suanglėję nuo gaisro rąstai, perdegęs molio tinkas, nuo buvusių sudegusių pastatų išlikusios stulpų vietos ir nedaug radinių. Minėtini surasti suanglėję grūdai, gulėję nedidelėmis krūvelėmis (40x20x15 cm). Nustatyta, kad grūdai laikyti medginiuose, o galbūt ir pintiniuose induose. Tarp grūdų vyrauja grikiai.

Antras, žemesnis kultūrinis sluoksnis nuo šio viršutinio buvo atskirtas storu supiltiniu smėlio ir molio sluoksniu, kuris buvo konstatuotas visoje piliakalnio aikštelėje ir apie kurį jau buvo kalbėta ankstesnėse ataskaitose (žr.: ATL 1978 ir 1979 metais. V., 1980, p. 35-38; ATL 1980 ir 1981 metais. V., 1982, p. 28-31). Pažymėtina, jog antrasis kultūrinis sluoksnis buvo atidengtas nevienodame gylyje. R dalyje jis atidengtas 1,40-1,60 m gylyje, V, arčiau šlaito - 1,60-2,10 m ir P dalyje - 1,90-2,15 m gylyje. Tuo metu piliakalnio aikštelė labai nuolaidėjo V ir ypač P pusėn. Ji buvo išlyginta, tik supylus minėtą smėlio ir molio sluoksnį prieš įrengiant naują ir paskutinę pilį.

Antrame žemesniame kultūriniame sluoksnyje rasta daug apanglėjusių rąstų, kurie rodo, jog tuo metu piliakalnio aikštelė buvo tankiai užstatyta pastatais. Vieno tokio pastato liekanas pavyko

atidengti plote Nr. 9. Atidengtoji dalis, tiksliau pastato kampas, buvo 3,5x3,5 m dydžio. Šiam kultūriniam sluoksniui priklauso ir akmeninės gynybinės sienos liekanos - suvirtę keliais sluoksniais stambūs akmenys. Gynybinė siena ėjusi visu aikštelės pakraščiu. 1982 m. atidengtoji dalis buvo 1981 m. ištirtos sienos tąsa (žr.: ATL 1980 ir 1981 metais. V., 1982, p. 30). Minėtina neįprastos formos ir dydžio ūkinė duobė, užėmusi 4x5 m plotą. Jos gylis tik apie 40 cm. Šioje juodos, riebios žemės duobėje rasta daug įvairių kaulų, kartais sukritusių krūvelėmis. Atrodo, kad ši duobė galėjusi susidaryti iš susiliejusių mažesnių duobių, perkastų viena per kitą. Iš duobės surinkta apie 3000 tyrimams tinkamų kaulų. Jie jau ištirti V. Danilčenkos. Bemaž visi kaulai yra naminių gyvulių: 44,8 % - stambiųjų raguočių, 37,2 % - kiaulių, 17,4 % - smulkiųjų raguočių ir tik 0,6 % - arklių. Teaptikti pavieniai medžiojamų žvėrių kaulai. Beveik visi šio sluoksnio radiniai buvo minėtoje ūkinėje duobėje. Tai daugiausia išmesti sugadinti, jau naudojimui netinkami daiktai: cilindrinių spynų dalys, peiliai, įvairūs apkaustai, žalv. papuošalų fragmentai, žalv. indo dalys, žiestų puodų šukės ir kt.

Negalima nepaminėti ploto Nr. 8 įvairaus dydžio neaiškios paskirties duobių, rastų arčiau aikštelės vidurio į R nuo aptartos didžiulės duobės. Išsiskiria 1,60-1,40 m skersmens ir 70 cm gylio duobė Nr. 1. Be gyvulių kaulų, pelenų, pačiame dugne pastebėti ryškūs molio ir anglių tarpusluoksniai. Be to, įžemio molyje buvo rasta daug stulpavietių, kurios daugiausia koncentravosi Š ploto Nr. 8 dalyje. Jų būta įvairaus dydžio. Kelios nedidelio 8-10 cm skersmens stulpavietės, remiantis 1981 m. tyrinėjimais, galėtų priklausyti pačiam seniausiam, suardytam kultūriniam sluoksniui.

Chronologiškai abu kultūriniai sluoksniai beveik nesiskiria.

Pagal surastų papuošalų nuolaužas, strėlių antgalius ir žiestą keramiką, puoštą banguotiniu, horizontalių eilių raštu, rečiau reljefiniais rumbeliais, jie datuotini XIII-XIV a.

Taigi piliakalnio "Mindaugo sostas" aikštelė beveik visa jau ištirta, išskyrus nedidelį patį pietinį, smarkiai susiaurėjusį galą. Nuo tos aikštelės dalies tyrinėjimų susilaikyta visų pirma piliakalnio, ypač jojo šlaitų, saugumo sumetimais. Be to, vargu ar jie pasakytų ką nauja, juo labiau, kad pats aikštelės galas ir šlaitai, ypač rytinėje jo pusėje, labai smarkiai iškasinėti dar XIX a.

Regina Volkaitė-Kulikauskienė

KERNAVĖS "PILIES KALNO" TYRINĖJIMAI 1983 M.

1983 m. vasarą jungtinė MAII ir VVU LTSR istorijos katedros ekspedicija tyrė vieną pačių didžiausių Kernavės piliakalnių - "Pilies kalną". Jis įrengtas didžiulėje kalvoje į V nuo 1979-1982 m. tyrinėto piliakalnio "Mindaugo sostas". Piliakalnis iš P ir PR pusės turi stačius iki 30 m aukščio šlaitus. Iš mažiau saugios Š ir ŠV pusės aikštelę juosia iš žemių supiltas apie 3,5 m aukščio pylimas ir už jo esantis didžiulis griovys - 20 m pločio viršuje ir 3 m apačioje. Toje vietoje pylimas su griovio šlaitu siekia iki 6 m aukščio. Dabartiniu metu pylimas smarkiai apardytas, o griovys vietomis užpiltas. Piliakalnio aikštelė netaisyklingos formos 180x100 m dydžio. Ji visą laiką buvo ariama, joje stovėjo gyvenamieji ir ūkiniai pastatai, kurie galutinai buvo nugriauti tik pokario metais. Dar ir dabar matyti buvusių pastatų pamatų vietos, mėtosi plytgaliai. Piliakalnio R dalyje auga senos liepos, susodintos viena eile, matyt, prie buvusio tako, vedusio